

החוק הבריטי בנושא התעללות במשפחה – Domestic Abuse Act 2021

תמצית

מסמך זה, שנכתב לקראת היום הבינלאומי למניעת אלימות כלפי נשים, סוקר חוק בריטי מקיף וחדש יחסית, שנחקק בנושא המאבק בהתעללות במשפחה - Domestic Abuse Act 2021.

החוק עוסק במגוון רחב של סוגיות מתחום המשפט הפלילי, האזרחי והמנהלי והוא הביא עמו תיקוני חקיקה רבים לחוקים נוספים בבריטניה; כל זאת במטרה להעלות את המודעות לתופעת ההתעללות במשפחה והשפעתה על הקורבנות; לשפר את יעילות מערכת המשפט במתן הגנה לנפגעי התעללות במשפחה והבאת העבריינים לדין; ולחזק את התמיכה מצד הרשויות השונות בקורבנות ההתעללות וילדיהם.

החוק הכניס לדין הבריטי חידושים שונים בנושא הנדון ובהם, בין השאר, ביסוס הגדרה סטטוטורית למונח התעללות במשפחה, שחלה על מגוון התנהגויות ומערכות יחסים; ביסוס סטטוטורי להכרה בכך שילדים שהם עדים להתעללות במשפחה הם עצמם קורבנות התעללות; הקמת מוסד של נציב לנושא התעללות במשפחה כדי לקדם ולטייב את הטיפול בכך ברמה הלאומית; עדכון משטר צווי ההגנה והרחבתו; חיזוק ההגנה הניתנת לקורבנות התעללות במשפחה במסגרת הליכים המתנהלים בבתי המשפט; חיוב רשויות במתן תמיכה וסיוע בדיוור לקורבנות, ועוד. המסמך סוקר את הרקע לחקיקת החוק, את מבנהו ואת הנושאים והחידושים המרכזיים שהוסדרו במסגרתו.

רקע לחקיקת החוק

ב-29 באפריל 2021 אושר בבריטניה חוק מקיף בנוגע להתעללות במשפחה (Domestic Abuse Act 2021 – להלן: "החוק"¹). מטרת החוק היא להעלות את המודעות ולקדם את הבנת התופעה של התעללות במשפחה והשפעתה על הקורבנות; לשפר את יעילות מערכת המשפט במתן הגנה לנפגעי התעללות במשפחה והבאת העבריינים לדין; ולחזק את התמיכה בקורבנות ההתעללות וילדיהם על ידי הרשויות הסטטוטוריות השונות.²

על פי דברי ההסבר לחוק, התעללות במשפחה נותרה אחד הפשעים הנפוצים ביותר באנגליה וויילס. לפי הערכות, 2.3 מיליון מבוגרים בגילאי 16 עד 74 חוו התעללות במשפחה בשנה

¹ לנוסח החוק ראו באתר החקיקה של בריטניה: [Domestic Abuse Act 2021](#).

² ראו באתר החקיקה של בריטניה, [דברי ההסבר לחוק](#) (Explanatory Notes), [סעיף 2](#).

שהסתיימה במרץ 2020. כשני שלישים מהם היו נשים. מתוך 362 מקרי רצח במשפחה שתועדו על ידי המשטרה בין מרץ 2018 למרץ 2020, 276 מהקורבנות (מגיל 16 ומעלה) היו נשים.³

לחקיקת החוק קדם הליך של היוועצות עם הציבור (public consultation) שקיימה הממשלה במהלך החודשים מרץ-מאי 2018. ההיוועצות עסקה במגוון הצעות לנקיטת אמצעים שונים (חקיקתיים ושאינם חקיקתיים) כדי להתמודד עם תופעת האלימות במשפחה ולמנוע אותה, על ידי ערעור מוסכמות והתייחסות לגישות ולנורמות המנציחות אותה. הציבור התבקש להביע את עמדותיו ביחס לשאלות והצעות שהעלתה הממשלה, שנחלקו לארבעה נושאים עיקריים:⁴

- קידום מודעות – על מנת להביא את תופעת ההתעללות במשפחה לראש סדר היום ולהעלות את המודעות של הציבור ואנשי המקצוע לתופעה זו;
- הגנה ותמיכה – כדי לקדם את נושא ההגנה על הקורבנות והתמיכה שהם מקבלים;
- רדיפה והרתעה – לשם מתן מענה יעיל לעבריינים, החל מן התגובה הראשונית מצד הרשויות ועד להרשעה ופיקוח עליהם, לרבות שיקומם;
- ושיפור ביצועים – במטרה לעודד עקביות וביצועים טובים יותר בתגובה להתעללות במשפחה בכל האזורים ובקרב כלל הרשויות והמגזרים.

הליך ההיוועצות זכה לכ-3,150 תגובות מן הציבור.⁵ בינואר 2019 הממשלה הגישה לפרלמנט את תוצאות ההיוועצות ואת תגובתה להן, שכללה 123 התחייבויות לציבור, יחד עם טיוטת הצעת החוק בנושא.⁶ הצעת החוק נבחנה, בין השאר, על ידי ועדה משותפת של שני בתי הפרלמנט, ששמעה עדויות מ-36 עדים וקיבלה 539 הצעות בכתב.⁷ החוק – ובו תיקוני חקיקה רבים, הכוללים הוספה או תיקון של 116 סעיפי חוק⁸ בחוקים שונים⁹ באנגליה ווילס¹⁰ – קיבל, כאמור, את אישורו הסופי ביום ה-29 באפריל 2021.

בעקבות חקיקת החוק, ב-21 ביולי 2022 בריטניה אשררה את "אמנת איסטנבול" (אמנת מועצת אירופה בדבר מניעה ומאבק באלימות כלפי נשים ואלימות במשפחה, להלן -

³ [דברי ההסבר לחוק, סעיף 11](#). לפרטים ונתונים סטטיסטיים נוספים ראו באתר ה-Office for National Statistics [כאן](#).

⁴ [דברי ההסבר לחוק, סעיף 13](#).

⁵ [שם](#), סעיף 15.

⁶ לתוצאות ההיוועצות, התחייבויות הממשלה וטיטות הצעת החוק ראו [כאן](#). לדוח קודם בנושא, שפורסם ב-22 באוקטובר 2018 על ידי ועדת בית הנבחרים לענייני פנים, ראו [כאן](#).

⁷ ב-14 ביוני 2019 פרסמה הוועדה המשותפת לשני בתי הפרלמנט דוח מטעמה בנוגע לטיטות הצעת החוק (ראו [כאן](#)) וב-16 ביולי 2019 פרסמה הממשלה את תגובתה לדוח זה (ראו [כאן](#)). יצוין כי עוד קודם לכן, גם יו"ר הוועדה המשותפת לזכויות אדם פרסם ביום 10 באפריל 2019 את תגובתו לטיטות הצעת החוק (ראו [כאן](#)) וב-20 במאי 2019 הממשלה פרסמה תגובה לכך (ראו [כאן](#)).

⁸ ראו באתר החקיקה של בריטניה, [כאן](#).

⁹ לפירוט החוקים ראו [בסעיף 68](#) לדברי ההסבר לחוק.

¹⁰ רוב הוראות החוק חלות על אנגליה ווילס בלבד, אך ישנן שחלות על סקוטלנד או על צפון אירלנד. לפירוט ראו בדברי ההסבר, [Annex B](#).

"האמנה"¹¹, וזאת כעשור לאחר שחתמה עליה.¹² קודם לכן, אחת מאבני הנגף המרכזיות לאשרור האמנה על-ידי בריטניה היתה היעדר אפשרות בדין הפנימי להעמדה לדין של אזרחים ותושבים בריטיים בגין עבירות מסוימות שביצעו מחוץ לבריטניה – כפי הנדרש על פי סעיף 44 לאמנה.¹³ החוק נתן מענה לכך על ידי הרחבת סמכות השיפוט החוץ-טריטוריאלית של בתי המשפט בבריטניה לגבי עבירות מוגדרות נוספות.¹⁴

יצוין עם זאת, כי **בריטניה אשררה את האמנה עם שתי הסתייגויות** (reservations):¹⁵ האחת ביחס לחלק מהוראותיה בנוגע לאותה סמכות שיפוט חוץ-טריטוריאלית;¹⁶ והשניה ביחס לסעיף שדן במתן מעמד תושבות (Residence status) לקורבן, במסגרת פרק 7 לאמנה שעוסק בענייני הגירה ומקלט.¹⁷

¹¹ מועצת אירופה היא ארגון בין-לאומי שחברות בו 46 מדינות ומטרתו קידום הדמוקרטיה, זכויות האדם ושלטון החוק באירופה. להרחבה ראו [כאן](#). אמנת איסטנבול אומצה ונפתחה לחתימה ב-2011 וב-1 באוגוסט 2014 היא נכנסה לתוקף. לנוסח האמנה ראו באתר מועצת אירופה: [Council of Europe Convention on preventing and combating violence against women and domestic violence](#). על הרקע לחקיקת האמנה ראו באתר מועצת אירופה, "[Historical background](#)", תאריך כניסה 9 בנובמבר 2022, וראו עוד בהקשר זה: עדו אבגר, [בחינת תהליך ההצטרפות של ישראל לאמנת איסטנבול](#), הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 19 בספטמבר 2021.

¹² בריטניה חתמה על האמנה כבר ב-8 ביוני 2012. למועדי החתימה, האשרור והכניסה לתוקף של האמנה במדינות השונות, וכן להסתייגויות של המדינות המאשררות, ככל שהיו כאלה, ראו באתר מועצת אירופה [כאן](#).

¹³ לסעיף 44 לאמנה ראו [כאן](#).

¹⁴ להרחבה ראו [סעיפים 49-53](#) לדברי ההסבר. יצוין כי ב-2017 נחקק בבריטניה חוק אחר, שחייב את הממשלה להגיש דו"ח שנתי לפרלמנט המפרט את הצעדים שיש לנקוט כדי לאפשר לבריטניה לאשרר את האמנה, את לוח הזמנים הצפוי, ואת ההתקדמות שכבר נעשתה בהקשר זה. ראו:

[The Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence \(Ratification of Convention\) Act 2017](#).

¹⁵ לרשימת ההסתייגויות הבריטית ראו באתר מועצת אירופה [כאן](#).

¹⁶ ההסתייגות הראשונה נוגעת לאפשרות, מכוח סעיף 44(3) לאמנה, לשפוט בבריטניה עבירה לפי האמנה שבוצעה במדינה אחרת, גם כאשר המעשה אינו נחשב לעבירה פלילית על פי דין המדינה שבה בוצע. ההסתייגות הבריטית לעניין זה מתייחסת לעבירות של אלימות מינית, לרבות אונס (על פי סעיף 36 לאמנה), שבוצעו על ידי בעל תושבות (habitual residence) בבריטניה שאינו אזרח בריטי, ולעבירות שעניינן הפלה בכפיה ועיקור בכפיה (על פי סעיף 39 לאמנה).

¹⁷ ההסתייגות הבריטית השניה מתייחסת להוראות סעיף 59 לאמנה, הקובעות כך:

- (1) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims whose residence status depends on that of the spouse or partner as recognised by internal law, in the event of the dissolution of the marriage or the relationship, are granted in the event of particularly difficult circumstances, upon application, an autonomous residence permit irrespective of the duration of the marriage or the relationship. The conditions relating to the granting and duration of the autonomous residence permit are established by internal law.
- (2) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims may obtain the suspension of expulsion proceedings initiated in relation to a residence status dependent on that of the spouse or partner as recognised by internal law to enable them to apply for an autonomous residence permit.
- (3) Parties shall issue a renewable residence permit to victims in one of the two following situations, or in both: (a) where the competent authority considers that their stay is necessary owing to their personal situation; (b) where the competent authority considers that their stay is necessary for the purpose of their co-operation with the competent authorities in investigation or criminal proceedings.
- (4) Parties shall take the necessary legislative or other measures to ensure that victims of forced marriage brought into another country for the purpose of the marriage and who, as a result, have lost their residence status in the country where they habitually reside, may regain this status.

מבנה החוק וחידושי העיקריים

החוק מורכב משבעה חלקים. להלן יסקרו הנושאים והחידושים העיקריים בכל אחד מחלקיו.

חלק ראשון – הגדרת המונח "התעללות במשפחה"¹⁸

חלקו הראשון של החוק קובע הגדרה סטטוטורית למונח "התעללות במשפחה" (domestic abuse) אשר תעמוד בבסיס יתר הוראות החוק.¹⁹ ההגדרה נוקטת לשון מגדרית ניטרלית (Behaviour of a person ("A") towards another person ("B") is "domestic abuse") והיא חלה על התנהגות בין שני אנשים שגילם 16 ומעלה שמתקיים ביניהם קשר כמוגדר בחוק.²⁰ על פי ההגדרה הסטטוטורית, התנהגות מתעללת (abusive) כוללת כל אחד מאלה והיא יכולה לחול גם על מקרה בודד (single incident):²¹

- התעללות פיזית או מינית;
- התנהגות אלימה או מאיימת;
- התנהגות של הטלת שליטה או כפייה (controlling or coercive behaviour);²²
- התעללות כלכלית (economic abuse), המוגדרת בחוק כהתנהגות כלשהי שיש לה השפעה שלילית מהותית על יכולתו של הקורבן לרכוש, לשמור או להשתמש בכסף או רכוש אחר או להשיג סחורות או שירותים;
- והתעללות נפשית, רגשית או אחרת.

בנוסף, כאשר מתרחשת התעללות בין שני אנשים, ההגדרה מכירה גם בילדים (מתחת לגיל 18) שקשורים אליהם ושרואים או שומעים את ההתעללות או חווים את השפעותיה כקורבנות של אותה התעללות במשפחה.²³

¹⁸ [סעיפים 1-3 לחוק](#); [סעיפים 72-81](#) לדברי ההסבר לחוק.

¹⁹ יצוין כי ההגדרה שבחוק מבוססת על הגדרה לא סטטוטורית שכבר התקיימה בבריטניה כמדיניות ממשלתית (non-statutory cross-government definition). ראו [בסעיף 12](#) לדברי ההסבר וכן [בתגובת ה-Law Society](#) (הארגון המקצועי של עורכי הדין [solicitors] באנגליה וויילס) לחוק החדש, שפורסמה ב-20 ביולי 2022. וראו עוד לעניין זה: ליאור בן דוד, "[חקיקה בנוגע להתעללות נפשית וכלכלית במסגרת המאבק באלימות במשפחה – סקירה משווה](#)", הכנסת, תחום חקיקה ומחקר משפטי, 11 במאי 2015, בעמ' 22-26.

²⁰ הגדרת "הקשר" כוללת ([סעיף 2 לחוק](#)): בני זוג נשואים או שהיו נשואים, ידועים בציבור, בני זוג שהתארסו, בני זוג שמקיימים או קיימו ביניהם civil partnership agreement, בני זוג שיש או היתה ביניהם מערכת יחסים אישית אינטימית (they are, or have been, in an intimate personal relationship with each other), בני זוג שחולקים או חלקו מערכת יחסים הורית (בין ביולוגית ובין אחרת), וקרובי משפחה כהגדרתם בסעיף 63(1) ל-Family Law Act 1996 (לרשימת קרובי המשפחה ראו [בסעיף 80](#) לדברי ההסבר). אם ההתנהגות המתעללת מכוונת כלפי מי שטרם מלאו לו 16 שנים היא תטופל כהתעללות בילדים (child abuse). ראו [בסעיף 72](#) לדברי ההסבר לחוק.

²¹ סעיף 1(3-4) לחוק.

²² לעניין ההגדרה של התנהגות כאמור, ראו [בסעיפים 75-76](#) לדברי ההסבר לחוק וכן ליאור בן דוד, "[חקיקה בנוגע להתעללות נפשית וכלכלית במסגרת המאבק באלימות במשפחה – סקירה משווה](#)", בעמ' 23.

²³ סעיף 3 לחוק.

חלק שני - הנציב לנושא ההתעללות במשפחה²⁴

חלקו השני של החוק מקים את מוסד "הנציב לנושא ההתעללות במשפחה" (Domestic Abuse Commissioner, להלן – "הנציב")²⁵; קובע את תפקידיו וסמכויותיו ומטיל חובה על רשויות ציבוריות מוגדרות לשתף עמו פעולה. הקמת מוסד זה באה מתוך הבנה כי התעללות במשפחה נותרת סמויה ברובה (על-פי הערכות בבריטניה, רק חמישית מקורבנות האלימות במשפחה מדווחים על כך למשטרה)²⁶ וכי יש צורך לחזק את הטיפול בנושא ברמה הלאומית, על רקע העובדה כי עד לחקיקת החוק, הטיפול נעשה ברובו ברמת השלטון המקומי ועל ידי רשויות שונות; עניין שיצר פערים בין הרשויות, הן ברמת הנגישות לשירותים והן ברמת איכותם.²⁷

הנציב הוא רשות סטטוטורית עצמאית הממונה בידי שר הפנים²⁸. הוא אינו יכול לשרת במקביל כחבר פרלמנט והוא כפוף לחוק חופש המידע.²⁹ על פי החוק, משימתו הכללית היא לעודד את יעול שיטות העבודה (encourage good practice) בכל הנוגע לאלה: מניעת התעללות במשפחה; מניעה, גילוי וחקירה של עבירות הכרוכות בהתעללות במשפחה והעמדה לדין בגינן; זיהוי של המתעללים, הקורבנות והילדים הנפגעים מהתעללות במשפחה; ומתן הגנה ותמיכה לכל מי שנפגע מהתעללות כאמור.³⁰ החוק ממשיך ומפרט רשימה לא ממצה של פעולות שהנציב רשאי לבצע לשם כך ובהן: להעריך, לפקח ולפרסם מידע בנוגע לאספקת שירותים לאנשים שנפגעו מהתעללות במשפחה; לתת המלצות לכל רשות ציבורית בנוגע לביצוע תפקידיה; לספק תמיכה (פיננסית או אחרת) לעריכת מחקרים בנושא; לספק מידע, חינוך או הכשרה; ולנקוט בצעדים כדי להעלות את המודעות הציבורית להתעללות במשפחה.³¹

הנציב נדרש לפרסם דוחות ולהניחם בפני הפרלמנט; אותם דוחות יבטיחו שגופים ציבוריים יערכו דין וחשבון בכל הנוגע לפעילותם בנושא וימליצו כיצד לשפר את תגובתם למקרי התעללות במשפחה. החוק גם מחייב גופים ציבוריים מסוימים ומשרדי ממשלה לשתף פעולה עם הנציב ולהגיב על המלצותיו בתוך 56 ימים ממועד פרסומן.³²

²⁴ [סעיפים 4 – 21 לחוק](#); [סעיף 5](#) וכן [סעיפים 82-114](#) לדברי ההסבר לחוק.

²⁵ להרחבה על לשכת הנציב ראו [כאן](#).

²⁶ לנתונים נוספים ראו [בעמוד 65](#) למסמך ההיוועצות עם הציבור משנת 2018 שפרסמה ממשלת בריטניה.

²⁷ [שם](#), בעמ' 64-67, 72.

²⁸ בבריטניה, שר הפנים הוא השר האחראי על המשטרה. ראו באתר ממשלת בריטניה, [כאן](#).

²⁹ Freedom of Information Act 2000.

³⁰ [סעיף 7\(1\) לחוק](#).

³¹ [סעיף 7\(2\) לחוק](#).

³² [סעיפים 105-106](#) לדברי ההסבר לחוק.

חלק שלישי – צווי הגנה אזרחיים³³

החלק השלישי קובע משטר של צווי הגנה אזרחיים חדשים המתבסס על שני אלה³⁴:

DAPN (Domestic Abuse Protection Notice) - צו הניתן ע"י קצין משטרה בכיר (בניגוד ל צו הניתן על-ידי בית משפט) לשם הגנה מיידית מפני התעללות במשפחה. הצו יכול להורות לאדם המתעלל להימנע מיצירת קשר עם הקורבן, לשמור מרחק מוגדר ממקום מגוריו או במקרים בהם מדובר בקורת גג משותפת להימנע ממעשים שיש בהם כדי לפגוע בזכויות הקורבן לאותה קורת גג – למשל ע"י גירוש). הוצאת צו ממין זה תתניע באופן מידי (תוך 48 שעות) הליך של הוצאת צו בית משפט להגנה מפני התעללות במשפחה (DAPO).

DAPO (Domestic Abuse Protection Order) - צו הניתן על ידי בית משפט כדי להגן על אדם מפני התעללות במשפחה או מפני סיכון לכך. החידוש בצו זה גלום בגמישות ובטווח הרחב של הנסיבות הקשורות להתעללות, המאפשרות לבית המשפט להוציא (לא רק במקרים של אלימות או איום באלימות). ניתן להוציא את הצו במגוון בתי משפט לפי בקשה של המשטרה, הנפגע, אנשים המפורטים בתקנות או כל אדם אחר ברשות בית המשפט. הצו מאפשר להטיל על האדם המתעלל איסורים, הגבלות ודרישות "עשה" שיפורטו בצו, ובלבד שמדובר בדרישות נחוצות ומידתיות כדי להגן על הקורבן. הפרת הצו היא עבירה פלילית, שדינה עד חמש שנות מאסר, קנס או שניהם גם יחד (או לחילופין תתקבל כביזיון בית המשפט בהליך אזרחי).

חלק רביעי – תמיכה בקורבנות מצד רשויות מקומיות³⁵

החלק הרביעי של החוק מטיל חובות חדשות על רשויות מקומיות באנגליה באשר למתן תמיכה בנושא מגורים במקלטים ובדיור מוגן אחר לנפגעי התעללות במשפחה וילדיהם.³⁶ הוראות חלק זה הן תוצאה של הליך היועצות שקיים משרד השיכון, הקהילות והשלטון המקומי ("MHCLG"),³⁷ שמטרתו היתה קבלת משוב לגבי הצעות שונות של הממשלה למתן תמיכה לנפגעי התעללות במשפחה וילדיהם באמצעות שירותים מבוססי מגורים. ההצעות כללו, בין השאר, הטלת חובה חדשה על רשויות מקומיות רלוונטיות להעריך את הצורך בשירותי תמיכה במגורים לקורבנות התעללות במשפחה; לפתח ולפרסם אסטרטגיות, להחליט אילו שירותים נדרשים, להזמין

³³ [סעיפים 22 – 56](#) לחוק; [סעיף 6](#) וכן [סעיפים 17-20](#) ו-[סעיפים 115-221](#) לדברי ההסבר לחוק.

³⁴ ההסדר למעשה חדש-ישן שכן הוא מחליף שני צווים קודמים, דומים במהותם: DVPN (Domestic Violence Protection Notice) ו-DVPO (Domestic Violence Protection Order). צווים אלו יושמו באנגליה ווילס ממרץ 2014 לאחר פיילוט של שנה באזורים מסוימים. ראו לעניין זה את [סעיפים 17-20](#) לדברי ההסבר לחוק וכן את [תגובת ה-Law Society](#) לחוק החדש, שפורסמה ב-20 ביולי 2022. להרחבה ראו עוד באתר משרד הפנים של בריטניה: [Domestic Abuse Protection Notices / Orders factsheet](#), מעודכן ליום 11 ביולי 2022.

³⁵ [סעיפים 57 – 61](#) לחוק; [סעיף 21](#) ו-[סעיפים 222-236](#) לדברי ההסבר לחוק.

³⁶ להרחבה בנושא זה ראו: עדו אבגר, [סיוע בדיור לנפגעות אלימות במשפחה: תמונת המצב בישראל ומבט משווה](#), הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 13 ביולי 2022.

³⁷ Ministry of Housing, Communities and Local Government (MHCLG)

ולדווח על כך ל-MHCLG. התקבלו למעלה מ-400 תגובות שתמכו בהצעות. תגובת הממשלה להיוועצות פורסמה ב-14 באוקטובר 2019³⁸ והצעותיה קיבלו תוקף בחלק זה של החוק.

חלק חמישי – הגנה על קורבנות ועדים בבתי המשפט³⁹

חלק זה של החוק מקנה לנפגעי התעללות במשפחה הגנות מסוימות במסגרת הליכים שונים בבתי המשפט. כך למשל, בבתי משפט פליליים, החוק יוצר חזקה סטטוטורית לפיה נפגעי התעללות במשפחה, כהגדרתה בחוק, נמצאים במצב של פחד ומצוקה בקשר למתן העדות (כך שבניגוד לעבר, הם אינם נדרשים להראות זאת) ועל כן הם זכאים אוטומטית לאמצעים מיוחדים (special measures) כמו אפשרות להעיד מאחורי פרגוד, מרחוק או באמצעות וידאו⁴⁰. עם זאת, ההחלטה באיזה אמצעי להשתמש (אם בכלל) במקרה הקונקרטי נתונה לשיקול דעתו של בית המשפט.⁴¹ קורבנות התעללות במשפחה זכאים לגישה לאמצעים מיוחדים גם בדיונים בבתי משפט לענייני משפחה.⁴² בבתי משפט אזרחיים, העניין נתון לשיקול דעתו של בית המשפט,⁴³ אך החוק קובע כי על תקנות בית המשפט (Court Rules) לאפשר לבית המשפט לשקול זאת.⁴⁴

בנוסף, החוק אוסר על מבצעי עבירות מסוימות לחקור באופן אישי את קורבנותיהם בבתי משפט לענייני משפחה ובבתי משפט אזרחיים באנגליה ובוויילס. הדבר נכון גם לגבי הקורבנות, שלא יחקרו באופן אישי את מבצעי העבירות. בנסיבות מסוימות החוק מותיר את האיסור על חקירה נגדית כאמור לשיקול דעת בית המשפט.⁴⁵ כמו כן, החוק מבהיר את הנסיבות שבהן יוצא צו חוסם^(barring order) לפי סעיף 91(14) לחוק הילדים (The Children Act 1989).

³⁸ לתשובת הממשלה להיוועצות ראו [כאן](#).

³⁹ [סעיפים 62 – 67](#) לחוק.

⁴⁰ לרשימה המלאה של האמצעים ראו: Home Office, "[Domestic Abuse – Statutory Guidance](#)", July 2022, sec. 383.

⁴¹ ראו: [גיליון המידע הממשלתי](#) - בתי המשפט הפליליים (Special measures in the criminal courts factsheet); [גיליון המידע הממשלתי](#) - בתי המשפט לענייני משפחה (Special measures in family proceedings); [סעיף 27](#) ו-[סעיף 236](#) לדברי ההסבר לחוק; [תגובת ה-Law Society](#) לחוק החדש; וכן Home Office, "[Domestic Abuse – Statutory Guidance](#)", July 2022, sec. 384.

⁴² [סעיף 35](#) ו-[סעיף 241](#) לדברי ההסבר לחוק;

"...The purpose this section is to ensure that victims of domestic abuse will be automatically eligible for access to special measures in family proceedings without the need for any determination of their vulnerability."

⁴³ "... whether it is necessary to make one or more special measures directions." ([סעיף 64\(b\)\(2\)](#) לחוק)

⁴⁴ ראו [סעיף 64 לחוק](#) ו-[סעיפים 46-47, 246-247](#) לדברי ההסבר לחוק.

⁴⁵ החוק מעניק לבתי משפט לענייני משפחה ולבתי משפט אזרחיים את הסמכות, בנסיבות מסוימות, למנות נציג משפטי שינהל את החקירה הנגדית בשם מבצע העבירה או הקורבן. ראו [סעיפים 65-66 לחוק](#) ו-[סעיפים 37 ו-44](#) לדברי ההסבר לחוק.

⁴⁶ "צו חוסם" הוא צו של בית המשפט החוסם אפשרות לפתיחת הליכים משפטיים המוענק להורים ולילדים כדי להגן עליהם מפני הליכים נוספים העלולים לגרום להם נזק, כך שייתפסו כסוג של התעללות מתמשכת.

יצוין, כי במסגרת הדיונים בפרלמנט שקדמו לאישור החוק הועלתה, בין השאר, הצעה לחייב שופטים הדנים במקרים של התעללות במשפחה לעבור הכשרה ספציפית בתחום זה,⁴⁷ ואף להסמיך את שר הפנים לוודא שלא יידונו תיקי משפחה על ידי שופטים שלא סיימו בהצלחה את אותה הכשרה. ההצעה נדחתה בנימוק שקבלתה אינה נדרשת והיא מתנגשת עם עקרון עצמאות הרשות השופטת.⁴⁸

חלק שישי – עבירות הכרוכות בהתנהגות אלימה או מתעללת⁴⁹

החלק השישי לחוק מרחיב את העבירה של שליטה או כפייה ביחסים אינטימיים או משפחתיים על מקרים שלאחר פרידה בין הקורבן למתעלל.⁵⁰ כמו כן, החוק מרחיב את העבירה של חשיפת תצלומים וסרטים מיניים פרטיים כך שתחול גם על איומים בחשיפה.⁵¹ החוק גם קובע עבירה חדשה של חניקה לא קטלנית (non-fatal strangulation or suffocation) ומבהיר שאם נגרמה לקורבן פגיעה חמורה⁵² לא תעמוד לפוגע ההגנה לפיה הדברים נעשו בהסכמה.⁵³ עוד מבהיר החוק, כי נפגע אינו יכול להסכים לגרימת חבלה חמורה בגופו (infliction of serious harm) למטרות השגת סיפוק מיני.⁵⁴ לבסוף, החוק מרחיב את סמכות השיפוט החוץ-טריטוריאלית של בתי המשפט הפליליים בבריטניה לעבירות אלימות ומין מסוימות.⁵⁵

חלק שביעי – הוראות שונות⁵⁶

להלן יפורטו כמה מהסוגיות בהן עוסק חלקו השביעי של החוק:

בדיקת פוליגרף⁵⁷ – החוק מאפשר לחייב עברייני התעללות במשפחה, בני 18 ומעלה, להיות נתונים לבדיקת פוליגרף כאחד מתנאי רישיונם במסגרת שחרורם ממעצר.

⁴⁷ על פי ההצעה, ההכשרה חויבה לכלול, בין היתר, את הנושאים הבאים: השפעת טראומה של אונס, התעללות מינית ומשפחתית ושליטה בכפייה על קורבנות ועדים, מבוגרים וילדים כאחד; והסיכונים והקשיים של קורבנות ועדים במתן עדות בהליכים הנוגעים לאונס, התעללות מינית, התעללות במשפחה ושליטה בכפייה.

⁴⁸ ראו, [רשימת ההצעות לדיון של בית הלורדים \(Motion C\)](#) וכן [עמוד הצעות החוק הפרלמנטריות](#).

⁴⁹ [סעיפים 68 – 74 לחוק](#) ו**סעיפים 310-361** לדברי ההסבר לחוק.

⁵⁰ [סעיף 68 לחוק](#) ו**סעיפים 310-311** לדברי ההסבר.

⁵¹ [סעיף 69 לחוק](#).

⁵² "פגיעה חמורה" מוגדרת בסעיף [A75\(6\)](#) ל-Serious Crime Act 2015.

⁵³ לשלילת טענת ההגנה ראה [סעיף 320](#) לדברי ההסבר וגם סעיף [A75\(3\)](#) ל-Serious Crime Act 2015.

⁵⁴ [סעיף 71 לחוק](#).

⁵⁵ ראו סעיפים [72 – 74](#) ו**נספח 3 לחוק** וגם סעיפים [334 – 360](#) לדברי ההסבר.

⁵⁶ [סעיפים 75 – 91 לחוק](#) ו**סעיף 10** לדברי ההסבר לחוק.

⁵⁷ [סעיף 76 לחוק](#).

הטלת חובות שונות על שר הפנים – החוק מחייב את שר הפנים לפרסם תוכנית אסטרטגית (strategy) להעמדה לדין ופיקוח על עברייני התעללות במשפחה, כחלק מגישה הוליסטית להתמודדות עם אלימות במשפחה ותוך שימת דגש על חשיבות העבודה עם העבריינים במטרה להפחית את הסיכון לאלימות ועבירות חוזרות.⁵⁸ החוק גם מחייב את השר לבחון את הסדרי שיתוף הנתונים בין רשויות ציבוריות מוגדרות ובין רשויות ההגירה;⁵⁹ ואף מסמיך אותו להוציא נוהל (code of practice) המתייחס לעיבוד נתוני התעללות במשפחה תוך התייחסות לנושא שיתוף הנתונים עם רשויות ההגירה.⁶⁰ בטרם נחקק החוק היה קיים שיתוף נתונים מלא בין המשטרה ובין רשויות ההגירה. מצב זה הביא לכך שקורבנות התעללות, שמעמדם במדינה אינו מוסדר או לחילופין תלוי בזה של בן הזוג המתעלל, היו נמנעים מלהתלונן מפאת החשש מצעדים שיופעלו כנגדם על-ידי רשויות ההגירה מרגע ניתוק הקשר עם הגורם המתעלל. התייחסות זו בנוגע לשיתוף המידע עם רשויות ההגירה נועדה לעודד את אותם קורבנות להתלונן מבלי לחשוש מהשלכות על מעמדם במדינה, על ידי כך שלא כל הנתונים יועברו באופן אוטומטי לרשויות ההגירה. כמו כן, החוק מחייב את השר להוציא דוח באשר למידת המוגנות של ילדים במפגשים במרכזי קשר מפני הסיכון של התעללות במשפחה; וכן מסמיך אותו להוציא הנחיות סטטוטוריות לעוסקים בהתמודדות עם התעללות במשפחה באנגליה ובוויילס.⁶¹

מתן מענה לחסרי בית כתוצאה מהתעללות במשפחה – על פי החוק, קורבנות זכאי דיור, שהפכו לחסרי בית בנסיבות של התעללות במשפחה, יזכו למעמד מועדף במתן מגורים (status "priority need") על ידי הרשות המקומית.⁶² כמו כן, לפי החוק, הזכויות שעמדו להם במסגרת השכירות הישנה יישמרו במסגרת המעבר לזו החדשה.⁶³

מתן שרותי בריאות – החוק אוסר על רופאי משפחה ואנשי מקצוע אחרים בתחום הבריאות לגבות תשלום מנפגע התעללות במשפחה עבור "מכתב לתמיכה בבקשה לסיוע משפטי"⁶⁴.

תוכנית לגילוי אלימות במשפחה⁶⁵ (Domestic Violence Disclosure Scheme - DVDS)⁶⁶ – בבריטניה פועלת מאז 2014 תוכנית לגילוי אלימות במשפחה (DVDS). במסגרתה, אדם יכול

⁵⁸ סעיפים [361](#) – [362](#) לדברי ההסבר.

⁵⁹ לעניין בחינת הסדרי שיתוף המידע ראו [סעיף 81](#) לחוק.

⁶⁰ להרחבה בנושא זה ראו [סעיף 389](#) לדברי ההסבר.

⁶¹ לעניין הסמכויות ראו סעיפים [82](#) – [83](#) לחוק ו[סעיף 10](#) לדברי ההסבר לחוק.

⁶² סעיף 78 לחוק ו[סעיף 374](#) לדברי ההסבר.

⁶³ למשל, שכירות מובטחת לכל החיים (assured lifetime tenancies) או זכות מסוג אחר.

⁶⁴ הדבר כולל הכנה ואספקה של ראיות רפואיות.

⁶⁵ בהקשר זה ראו גם: עדו אבגר, [מנגנונים לחשיפת מידע על אודות עבירות קודמות בתחום האלימות במשפחה](#), הכנסת, מרכז המחקר והמידע, 10 בפברואר 2020.

⁶⁶ החוק משנה את מעמדן של ההנחיות לסטטוטוריות וכפועל יוצא מחייב את שר הפנים לפרסמן.

לבקש מהמשטרה לבדוק אם לבן הזוג שלו (בהווה או בעבר) יש עבר אליים (Right to ask)⁶⁷ ואם המידע המשטרתי מראה כי אדם נמצא בסיכון להתעללות במשפחה מצד אותו בן זוג המשטרה צריכה לשקול את גילוי המידע לאדם העלול להיות בסיכון. גילוי מידע כאמור יכול להיעשות גם ביוזמת המשטרה עצמה ("Right to know")⁶⁸. עד כה פעלה המשטרה לעניין זה בהתאם להנחיות לא סטטוטוריות שהוציא משרד הפנים.⁶⁹ החוק מציב את ההנחיות האמורות על בסיס סטטוטורי ולמעשה מחייב את שר הפנים להוציאן ולפרסמן ואת המשטרה להביאן בחשבון. צעד זה נעשה כדי להגביר את השימוש בתכנית ולקדם את יישומה בצורה עקבית.⁷⁰

⁶⁷ להרחבה על הזכות לשאול ראו [סעיף 56](#) לדברי ההסבר.

⁶⁸ להרחבה על הזכות לדעת ראו [סעיף 57](#) לדברי ההסבר.

⁶⁹ [סעיף 60](#) לדברי ההסבר.

⁷⁰ [סעיף 77](#) לחוק; [סעיף 61](#) לדברי ההסבר ו-[סעיפים 368-372](#) לדברי ההסבר.